

Bistriški vintgar

Ozka soteska, debelo drevo

Dostop: Iz Slovenske Bistrice po 3 km dolgi cesti mimo tovarne Impol do vodarne ob Bistrici, kjer je vstop v sotesko, imenovano Bistriški vintgar, in kjer se da parkirati. Udobna pot se rahlo vzpenja do Rimskega kamnoloma in je nekoliko strmejša le pred slapom Šum. K slapu se z glavne poti na desno odcepi zahtevnejša kratka steza, na kateri v vlažnem vremenu na blatnih tleh grozi zdrs. Od slapa naprej se glavna pot prebija skozi zanimive in barvite tesni Bistrice, mimo Štanpoharjevega mlina do Maroltove jelke, od koder kmalu doseže cesto Urh–Šmartno na Pohorju. Od parkirišča pri Slovenski Bistrici do Maroltove jelke je dobri dve uri hoda. Vzpona je za okoli 400 višinskih metrov. Primerno tudi za vzdržljivejše otroke.

Naravne lepote

Zgodovinsko-kulturne znamenitosti

Pohorje! Kristalno svetlikavost njegovih voda in temačno skrivnostnost njegovih zelenin boste občutili od blizu, tako rekoč na otip, v njegovih nedrjih, v dotiku z njegovo nepresušno žilo, bistrim očiščevalnim potokom. Soteska Bistrice, ki se nekje v sredi stisne v strmosteni vintgar, je napolnjena z nenavadno zgovorno tišino. Pri-tajeni zvoki pripovedujejo o nenehnem šumljanju skakave vode, o prenikanju sonca skozi temne krošnje, o postavah vijugavo navpičnih

V tem kamnolomu so Rimljani lomili marmor, iz katerega so bili izklesani tudi nagrobniki v Šempetru v Savinjski dolini in Orfejev spomenik na Ptuj.

dreves, ki kakor da bi rade spremljale človekov korak, pa jim tega ne dovolijo korenine, krempljasto ovite okoli granitnih skal. Tišina brez zgodbe pripoveduje o bivanju in trajanju, ki se jima ne dogaja drugega kot minevanje in porajanje; poslušaj le gostobesedno nemost narave.

Prijazni vzdrževalci poti skozi Bistriški vintgar so ob jasicah, tolmunih in sipkemrodu, kjer se mešajo odtisi stopal in kopit, postavili klopce. Pohorje na njih počivajočim pripoveduje svoje geološke pravljice: ljudje vidijo razstrte in razgaljene metamorfne kamnine stolpičastih, kvadrastih, poličastih oblik, ki so se preobražale pod visokimi pritiski in temperaturami ter se pretaljevale v različne mineralne sestave. Del poti pa stopamo po magmatski kamnini granodioritu, ki mu rečejo tudi pohorski granit ali tonalit. Z njim so pri nas tlakovane nekatere ceste in dvorišča gosposkih poslopij. Številni odseki poti skozi vintgar so torej svojevrstno razkošni.

Oko vam bo blodilo naprej po skalah, poprhanih z mahom, pričakujoč, da se bo v teh temnozelenih utrdbah kaj zganilo, kakšen duh kot spomin na ljudi, ki so ta spokoj nekoč naseljevali. Koliko glasov kamnarjev, holcarjev in mlinarjev iz temnine nekdanjih govoric in

Bistrica si ni mogla urezati globljih strug, ker je tekla čez trde, netopljive pohorske kamnine.

Slap Šum v Bistriškem vintgarju

jezikov bi vam v Bistriškem vintgarju lahko izšepetal ta duh, koliko vesolja in jeze nad to isto bistrico, ki je zmeraj enako pretočna, sveža in pitna! Kakšni so bili rimski sužnji, ki so iz skladov lomili velike kose belega marmorja? Kakor luknji iz lobanje strmita v izletnika dve velikanski dupli iz namrgodene zelenorjave stene Rimskega kamnoloma. Vlaga je povzročila poroznost marmorja, bele metamorfne kamnine, nastale s prekrystalizacijo apnenca. Da je kamnina res bleščeča bela, po videzu gosposka kakor na šempeterskih rimskih nagrobnikih ali Orfejevem spomeniku na Ptuju, boste videli na skladih po stenah kamnolomnih jam, ki so se prelomili pred kratkim ali pa so jih odbili. Obiskovalci radi sami lomijo kose marmorja in jih odnašajo k pol ure oddaljenemu parkirišču v svoje prtljažnike, vmes pa jih odmetavajo ali pa kar puščajo v kamnolomu, ki se tako spreminja v še en kraj naše vsakdanje objestnosti.

Soteska Bistrice se ponekod spreminja v sekundarni gozd.

Kakšni so bili drvarji, ki so za grofa Attemsa skozi vintgar speljali vodno drčco, da so po njej splavljali debela in trupce? Kakšni mlinarji, za katerimi so ostali le ostanki zidov, mlinščic in strohnela ojesa mlinskih koles? Izletniki, ki smo zdaj edini prebivalci soteske, pa še to občasni in prehodni, si komaj lahko predstavljamo minuli svet njihovega trpljenja in boja za obstanek. Bližje nam je kaj vsakdanjega, recimo povodni kos, ki se strmo poganja v tolmune in brzice, v njih za nekaj sekund ponikne, dokler spet ne skoči na skalo s polžkom v kljunu; saj tudi sami kljuvamo po koščkih lepote, izbirčno se otesavamo vsega, kar pika in skomina. Bližja so nam številna bistriška slapičja, še zlasti

največje med njimi, Šum, po katerem je bilo nekoč splavljanje lesa res peklenško. Bistrica se namreč spušča po strmem kamnitem koritu, potem pa pade v 13 metrov visokem slapu, ki ni navpičen. Voda se peni prek močno nagnjenega, razjednega in vsevprek različno razkosanega tonalita, ki se nerad topi, še manj drobi, zvrtničena bobni iz nevidnih grgrav, dokler se ne zlije v širok tolmun, prekrit s spodjedenimi drevesi.

Neki spomenik človekovega dela pa je v tej – od človeka hvala bogu vse bolj nedotaknjeni – pokrajini še ostal pokonci, a je tudi že zapisan propadu: Maroltova jelka. Pohorski kmetje so imeli navado, da so v svojih gozdovih za simbol in rodbinski ponos ohranjali svoje najbolj mogočno drevo. Tako neki davni Marolt ni posekal bele jelke, ki je potem v 250 letih rasti dobila 605 centimetrov obsega ali skoraj dva metra premera. Za meter je zajetnejša od jelke rekorderke v Kočevskem rogu. Gozdarji domnevajo, da je najširša v srednji Evropi ali vsaj v vzhodnih Alpah. V svojih najlepših letih je bila visoka 43 metrov, njeno deblo pa je imelo 46 kubikov lesnih snovi. Ozirala se je po vršinah Pohorja, zrla je tudi globoko v Bistriški vintgar. Pred desetletji so jo nad koreninami začele napadati mravlje in glive. Strele so ji odlomile vse tri vrhove. Njene vršne rane so gozdarji zaplombirali in prekrili z aluminijem. Leta 1996 pa so spoznali, da bi orjakinji s kakršnokoli pomočjo samo še škodili, zakaj njena vitalnost je že usahnila; mrtva skorja je prekrivala dve tretjini debla. Iz trhle notranjosti in ptičjih dupel se je začel vsipati drobir. Jelka je danes mrtva, vendar še stoji kot bogato pogrnjena miza za vse tiste beraške gosenice, glive, mahove, mikrobo in klope, ki jih tako radi zobajo šoje, detli in drugi duplarji. Ostala je člen v večnem krogu življenja, v sebi in okoli sebe je ostala polna božjih stvarc, znanilk velikega biosa. In kaj lahko od jelke odjemo mi? Nič. Položimo nanjo svojo dlan. Užijmo legendo. Zakaj jelka kljub vsemu še živi, še ena pohorska legenda.

Maroltova jelka, morda najširše drevo svoje vrste v vzhodnih Alpah

Od skoraj mrtvega drevesa živi na tisoče in tisoče bitij.

